

**Rozvoj lidských zdrojů TUL pro zvyšování relevance,
kvality a přístupu ke vzdělání v podmínkách Průmyslu 4.0**

Základy KOLORISTIKY

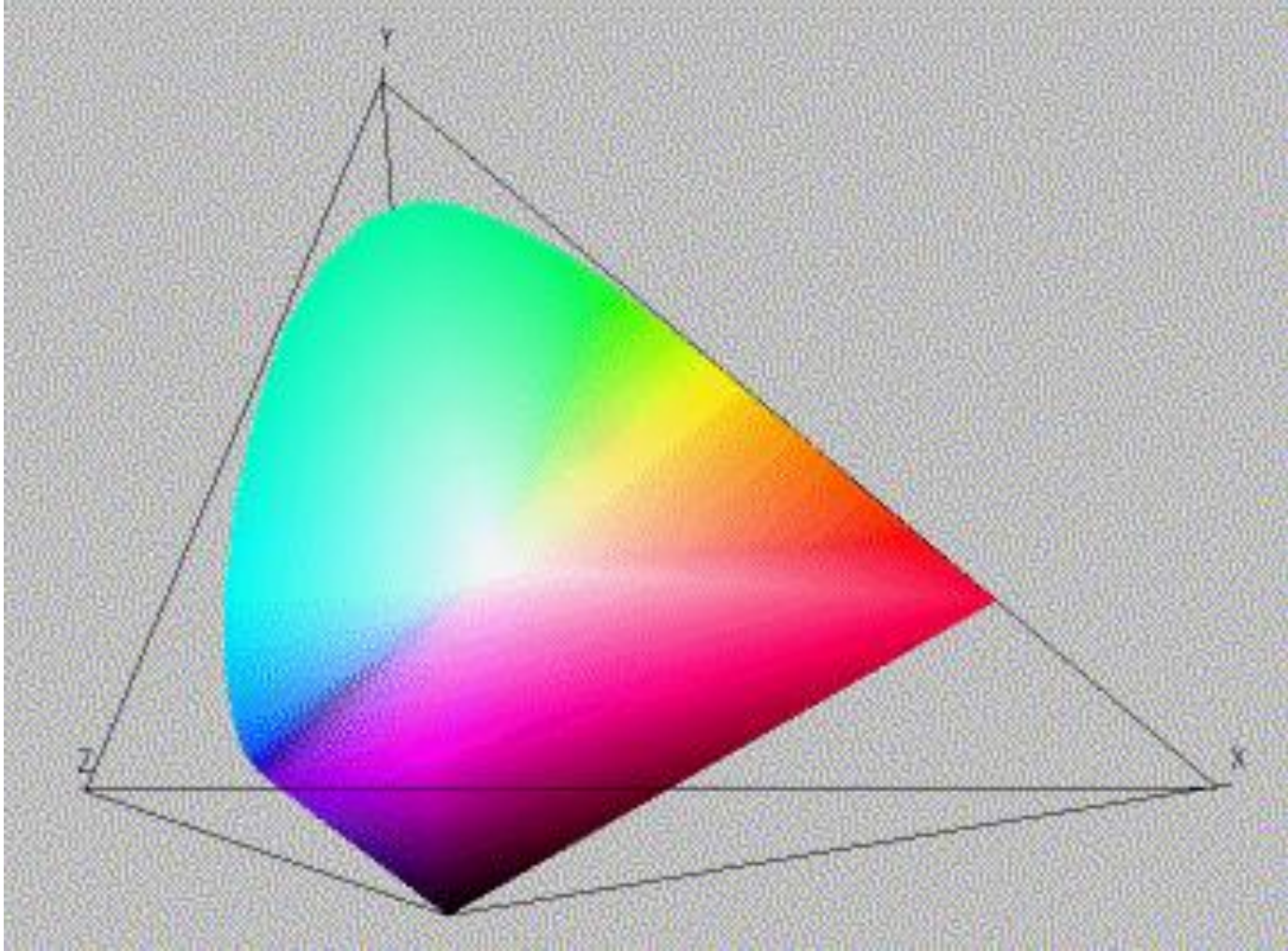
Lektor: doc. Ing. Michal Vik, Ph.D.
doc. Ing. Martina Viková, Ph.D.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

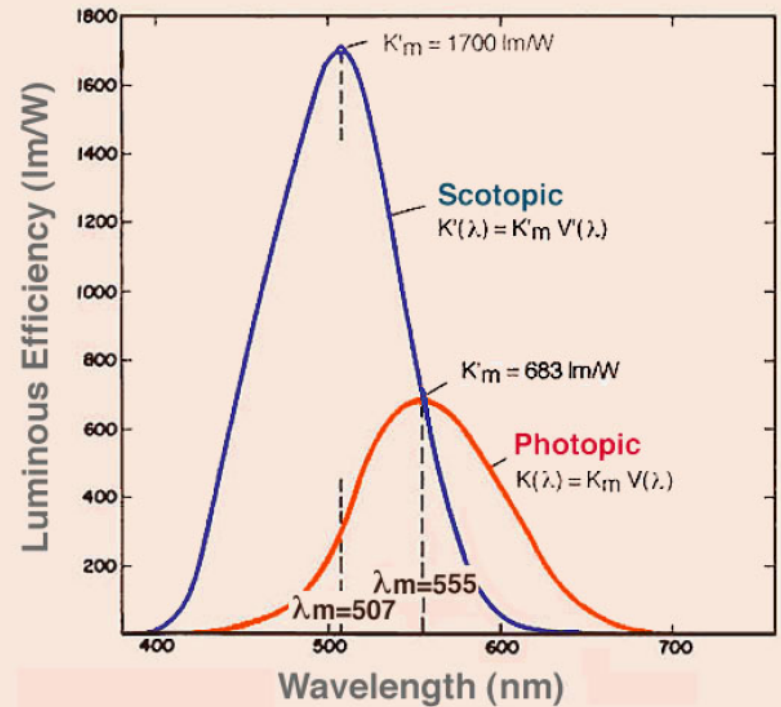
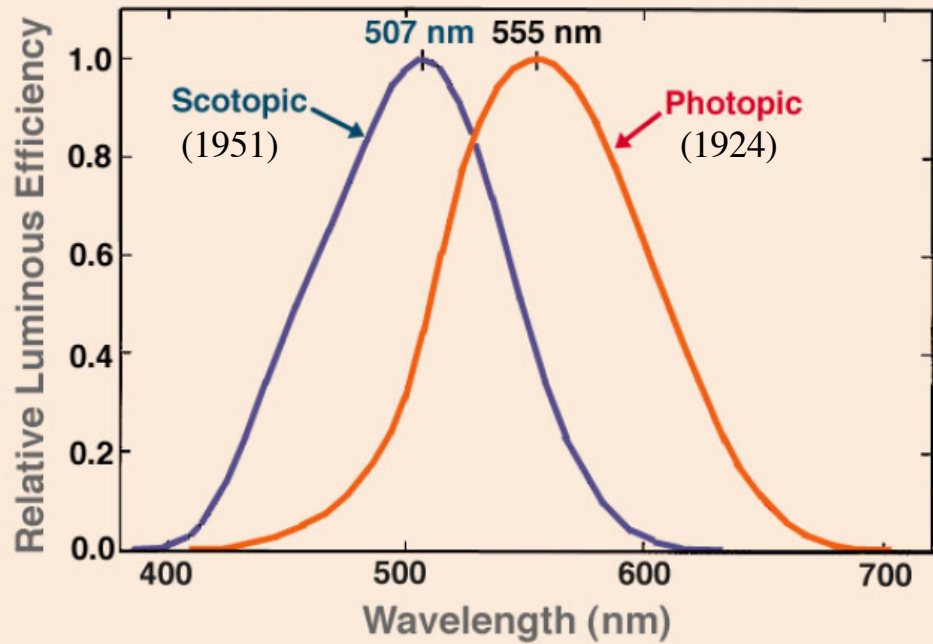

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Kolorimetrické soustavy

Spektrální luminózní funkce V_λ

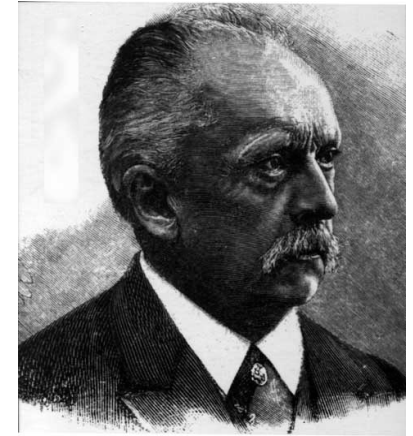
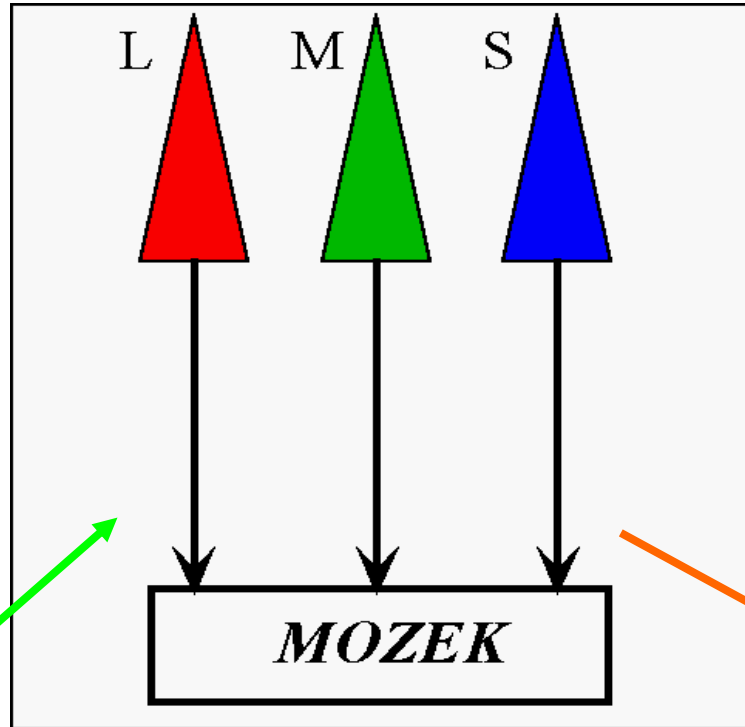
(poměrná spektrální citlivost normálního pozorovatele)

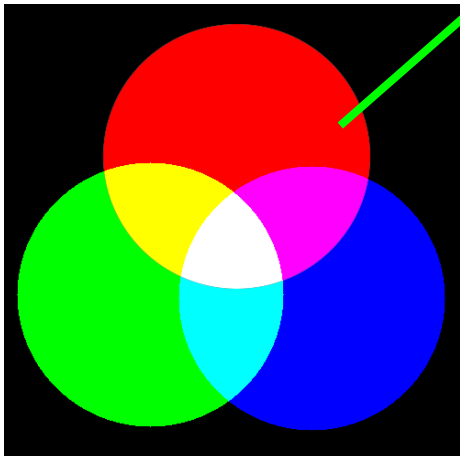
Young-Helmholtzův model vnímání barev

Thomas Young
1773-1829

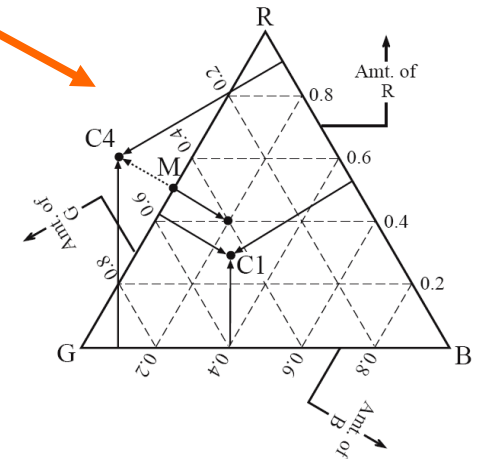

Hermann von Helmholtz
1821-1894

Thomas Young (1803)

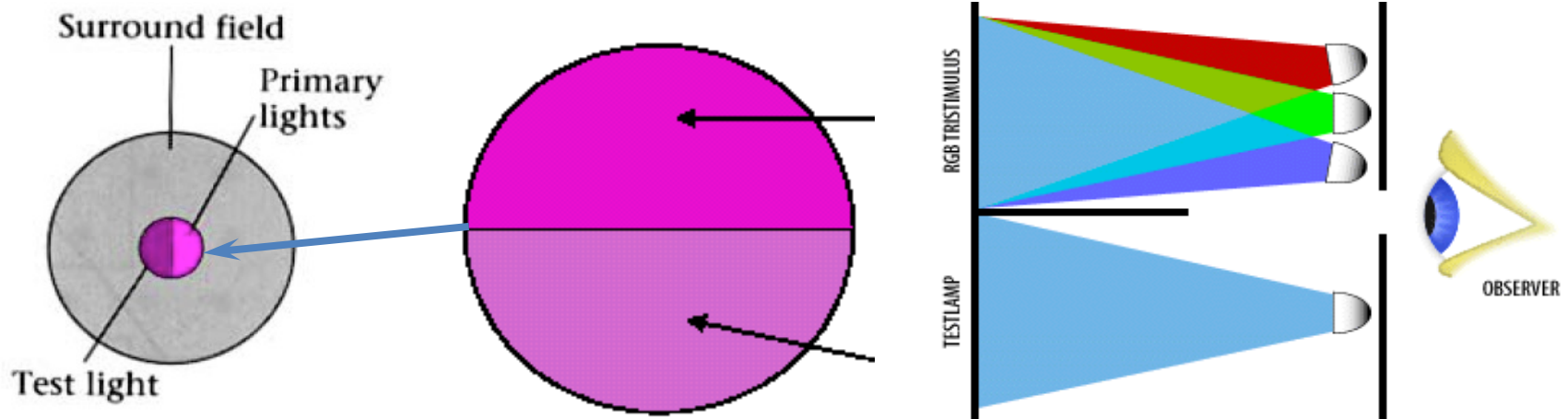
“Pro vjem všech barev stačí pouze několik fotoreceptorů s různou spektrální citlivostí..“

Wright - Guildův experiment I

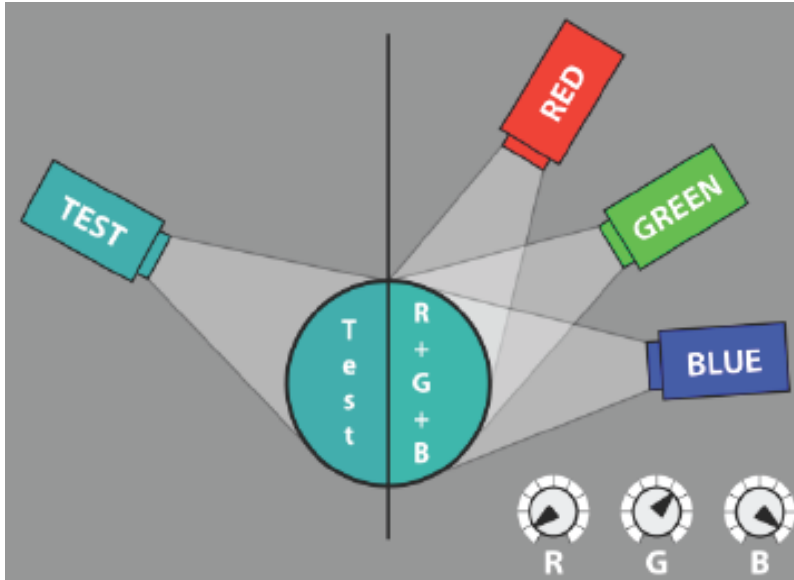
Úkolem bylo změřit spektrální citlivost člověka

- Pozorovatel hodnotil dvoudílné zorné pole na jehož jednu polovinu dopadalo monochromatické záření o určité vlnové délce λ a intenzitě $U\lambda$.
- Na druhou polovinu dopadalo monochromatické záření třech základních barev $\lambda_R = 645 \text{ nm}$, $\lambda_G = 526 \text{ nm}$, $\lambda_B = 444 \text{ nm}$
- Úroveň jasu achromatického pozadí byla 40%

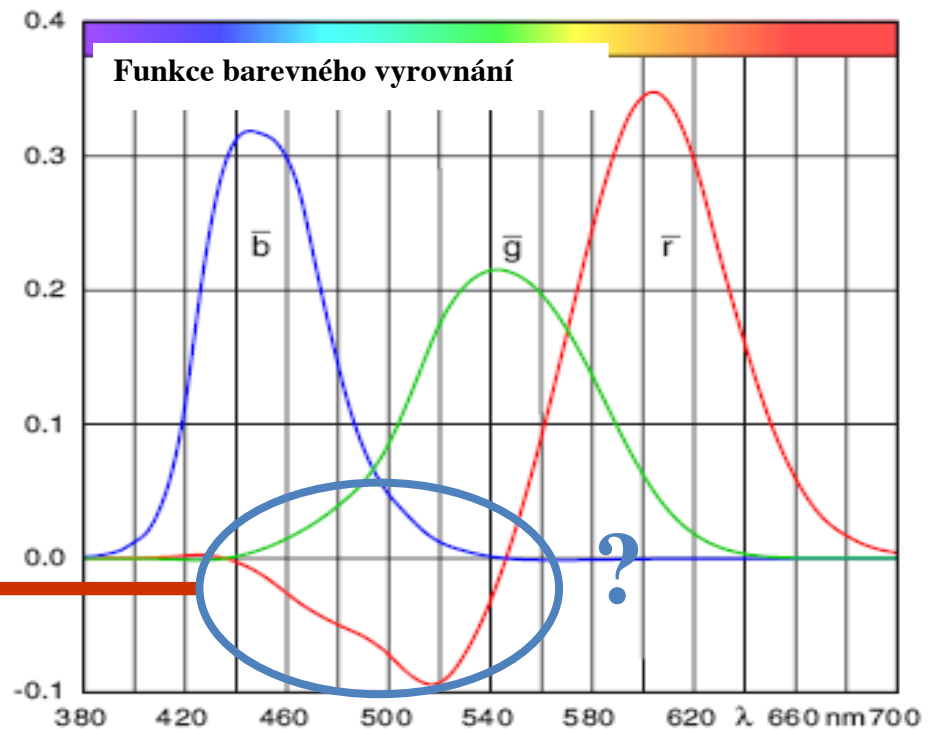
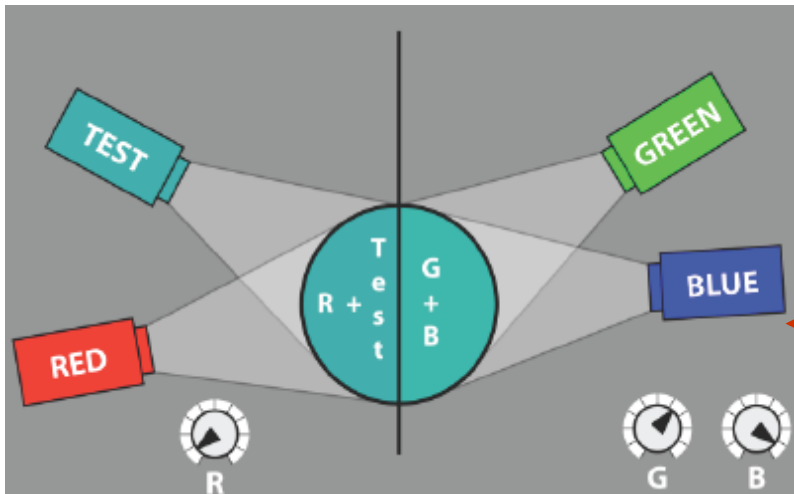
Wright - Guildův experiment II

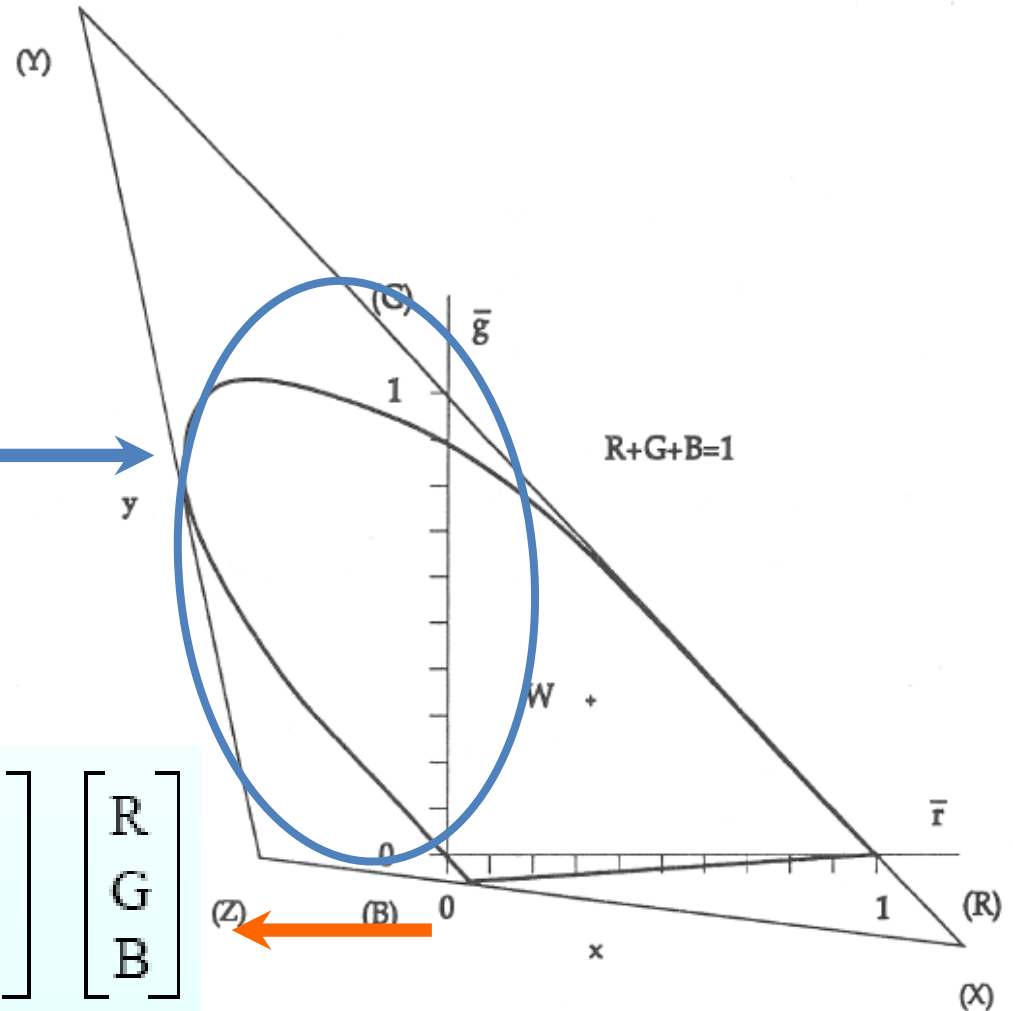
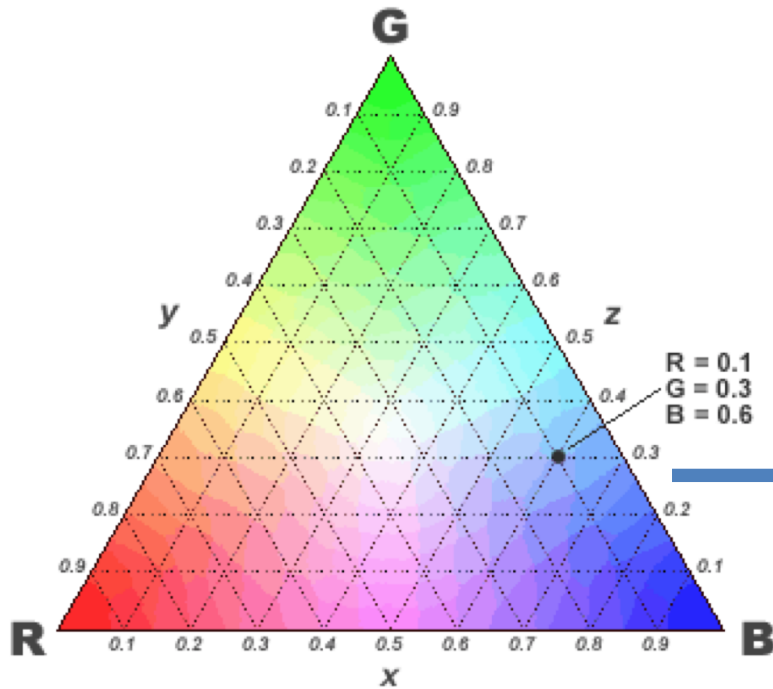
William David Wright
1908-1998

John Guild
1889-1979

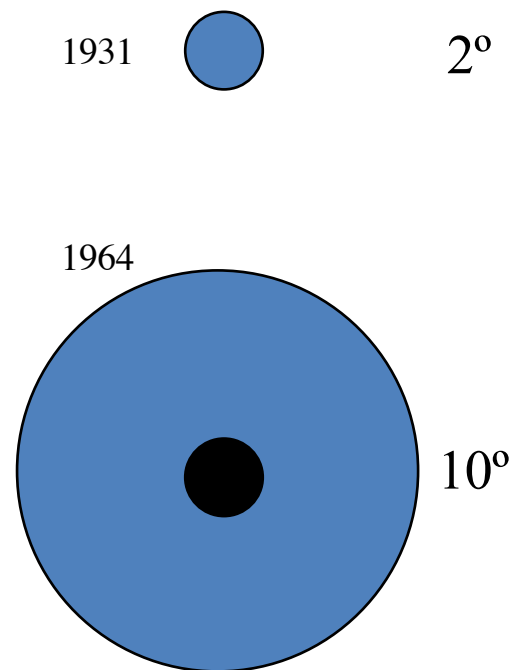
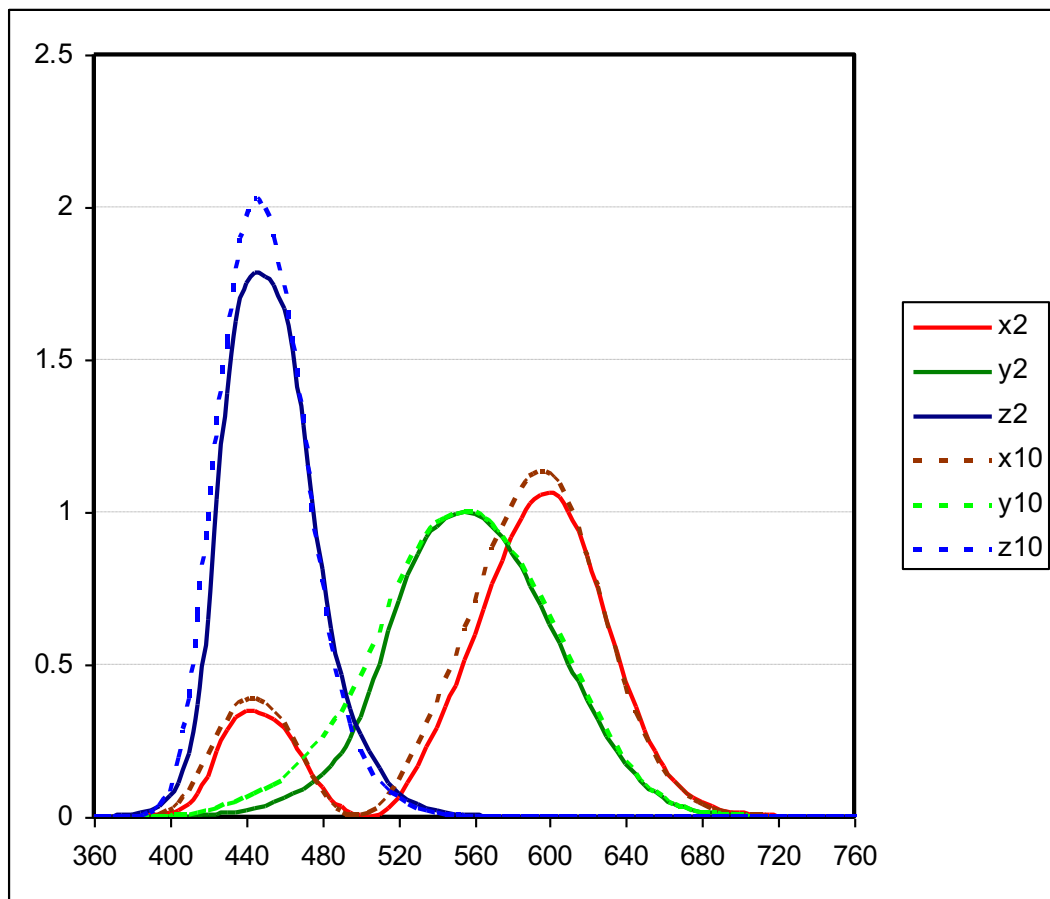

Wright - Guildŭv experiment III

$$\begin{bmatrix} X \\ Y \\ Z \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2.365 & -0.515 & 0.005 \\ -0.897 & 1.426 & -0.014 \\ -0.468 & 0.089 & 1.009 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix}$$

Trichromatičtí členitelé normálního a doplňkového pozorovatele CIE

Kolorimetrická soustava CIE XYZ - 1931

$$X = k \int_{\lambda} E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{x}_{\lambda} d\lambda$$

E_{λ} je činitel poměrného spektrálního složení světelného zdroje, podle vlnové délky

R_{λ} je spektrální činitel odrazu, podle vlnové délky

$$Y = k \int_{\lambda} E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{y}_{\lambda} d\lambda$$

$\bar{x}_{\lambda}$, $\bar{y}_{\lambda}$, $\bar{z}_{\lambda}$ jsou hodnoty trichromatických členitelů

k je normalizační faktor, který je dán rovnicí :

$$Z = k \int_{\lambda} E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{z}_{\lambda} d\lambda$$

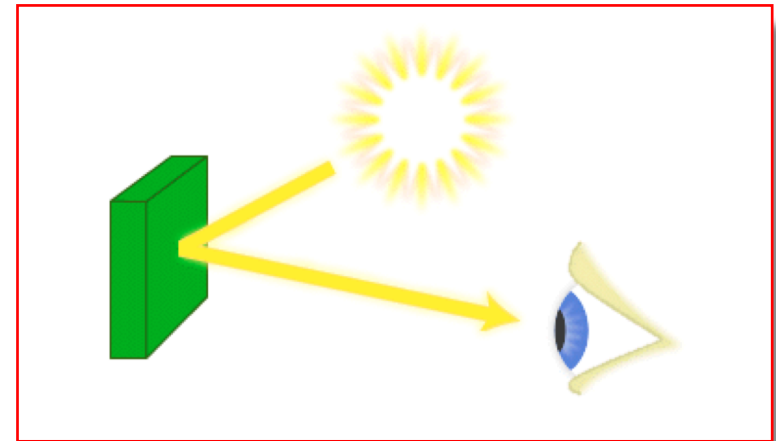
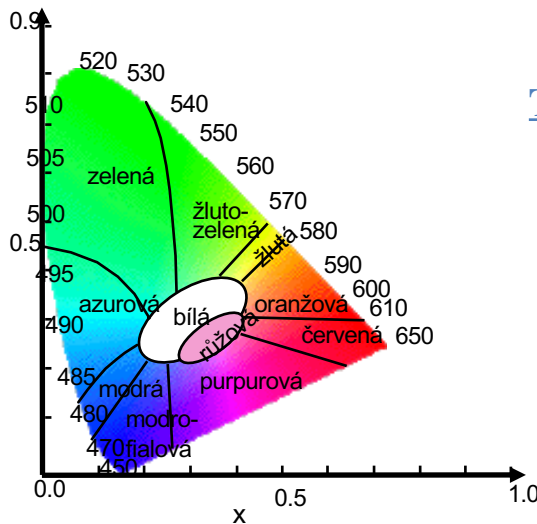
Trichromatické složky

$$X = \sum E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{x}_{\lambda} \Delta\lambda$$

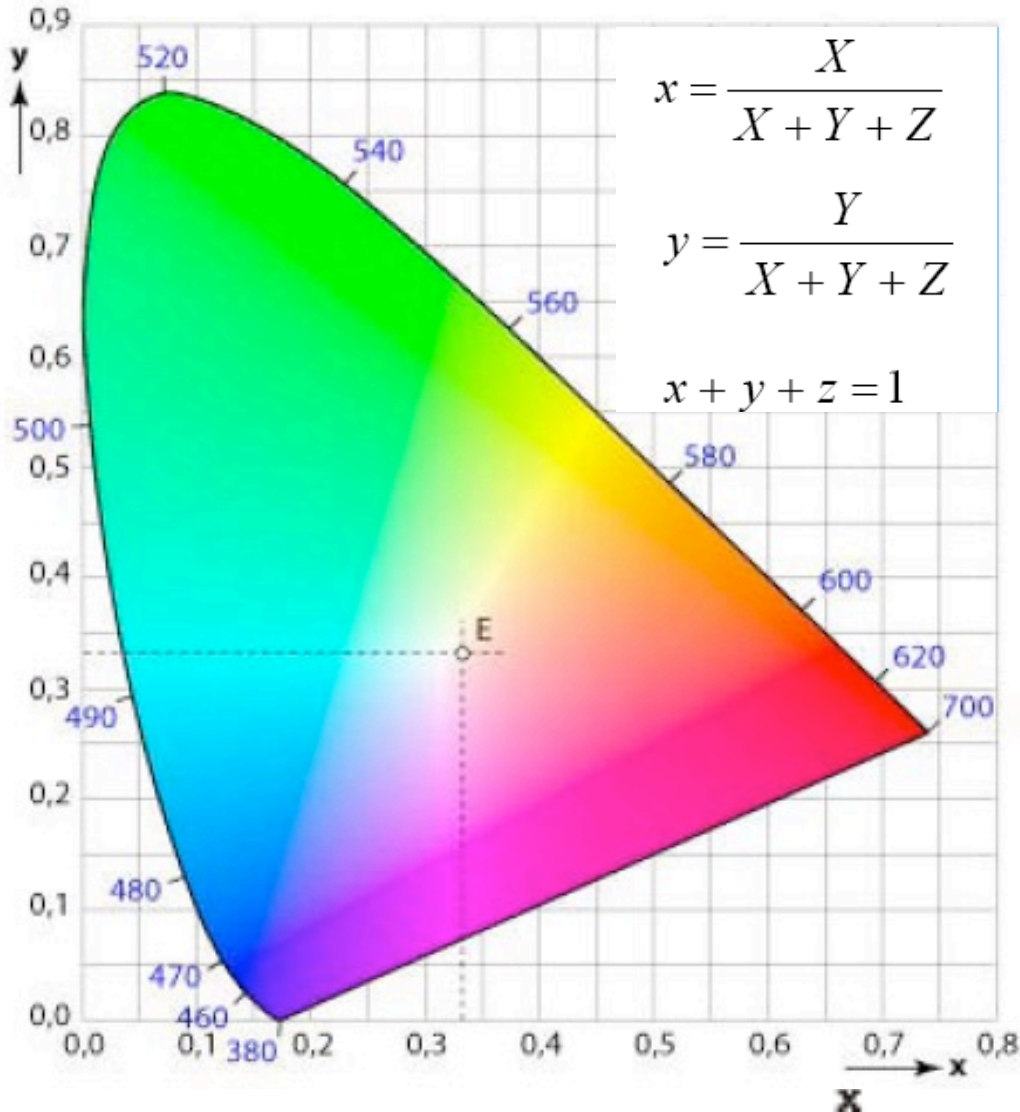
$$Y = \sum E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{y}_{\lambda} \Delta\lambda$$

$$Z = \sum E_{\lambda} R_{\lambda} \bar{z}_{\lambda} \Delta\lambda$$

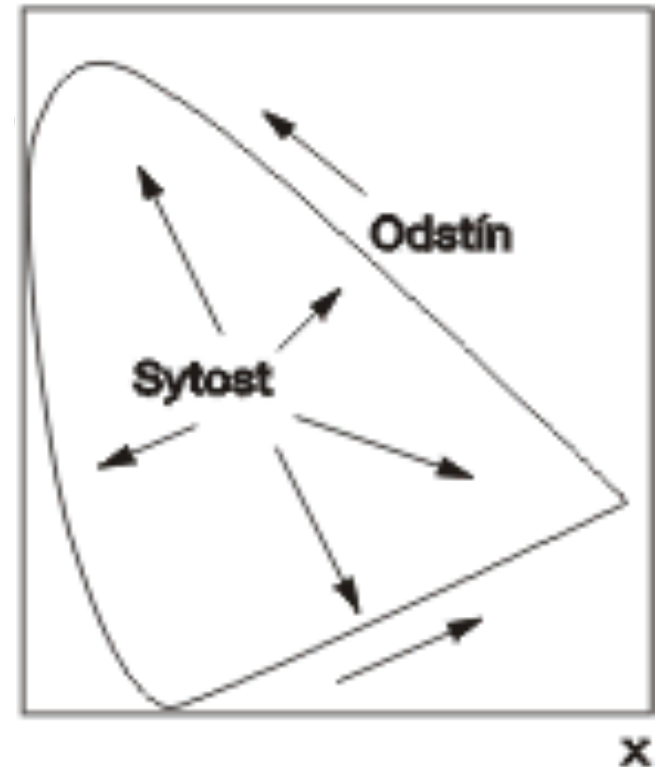
$$k = 100 / \int_{\lambda} E_{\lambda} \bar{y}_{\lambda} d\lambda$$

Kolorimetrická soustava CIE XYZ - 1931

Trichromatické souřadnice

Výhody a nevýhody soustavy CIE XYZ

Výhody

**Je to mezinárodně uznávaný standard,
odvozují se od něj další kolorimetrické
soustavy**

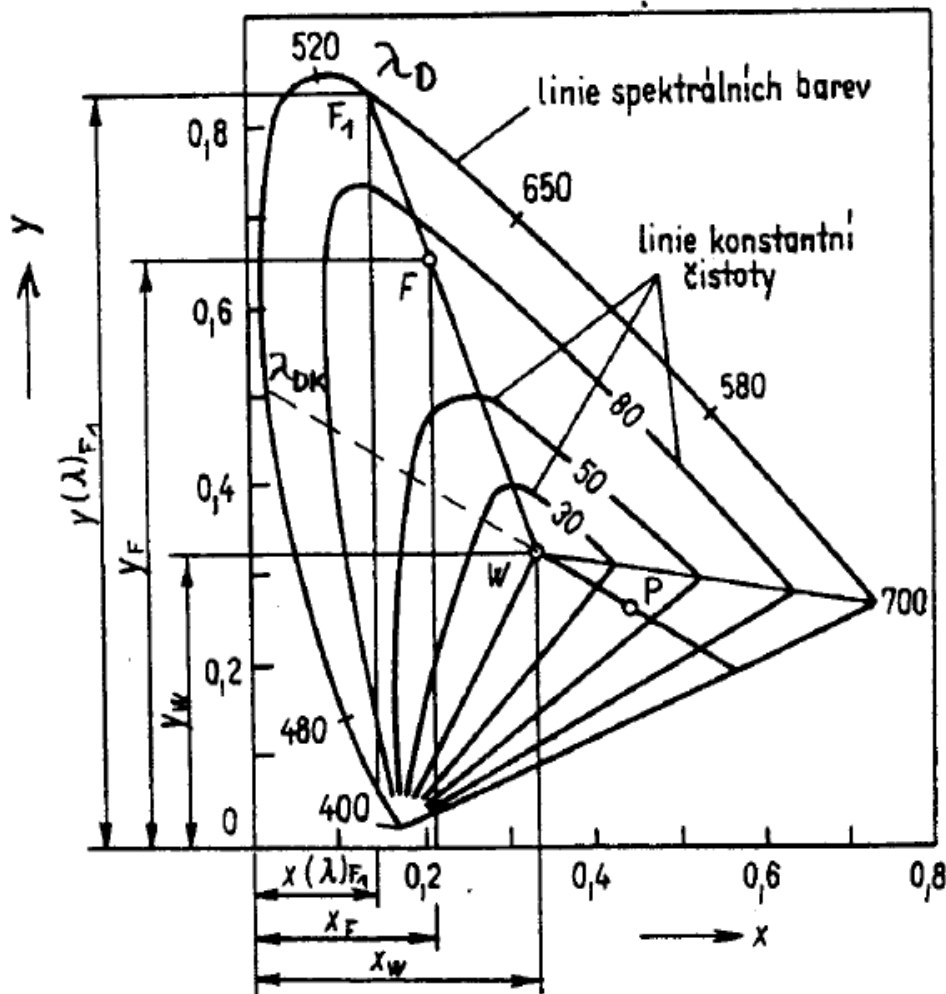
Umožňuje popsat metamerii

Nevýhody

**Nerovnoměrné odstupňování barevných
rozdílů**

**Obtížná představitelnost barevného odstínu na
základě číselného popisu**

Helmholtzova čísla (λ_D , p_E)

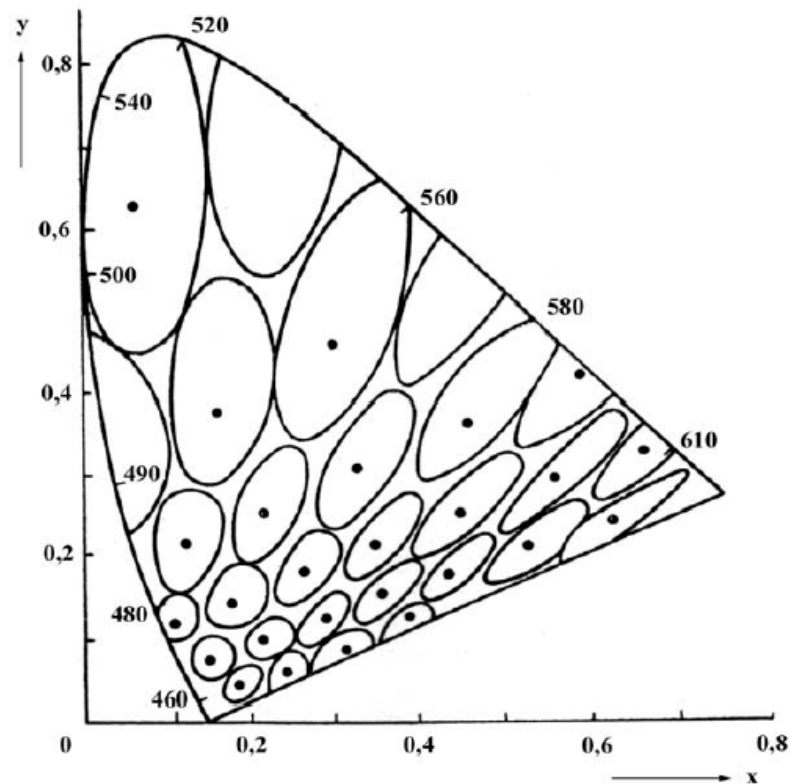
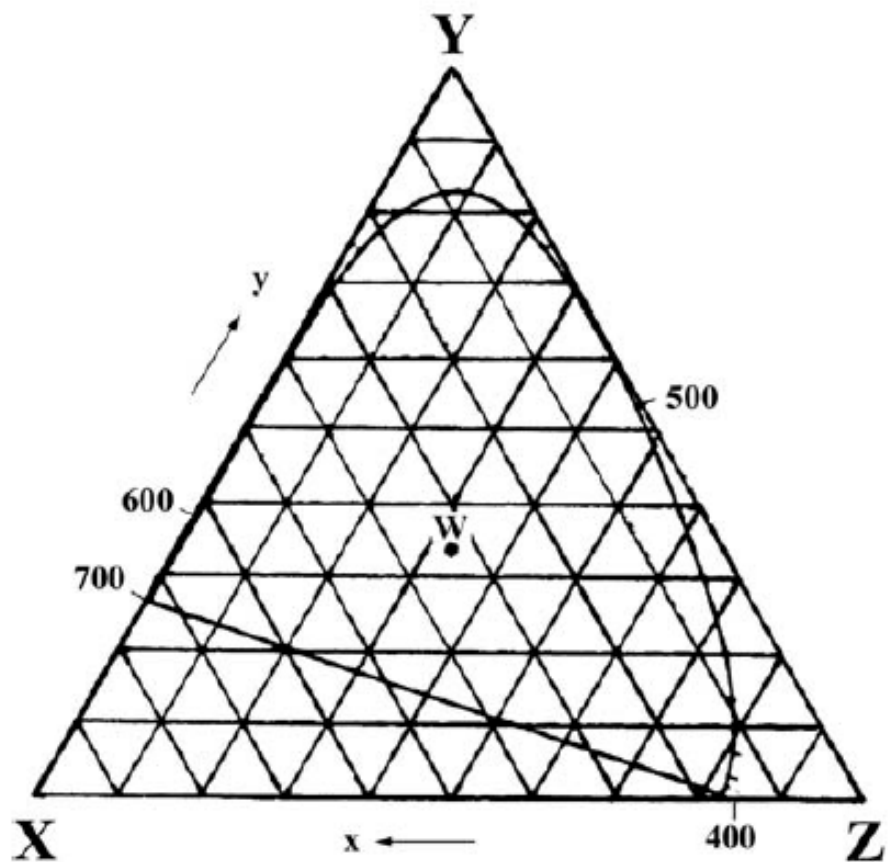

λ_D - dominantní vlnová délka.

$$\frac{F W}{F_1 W} \cdot 100 = p_E$$

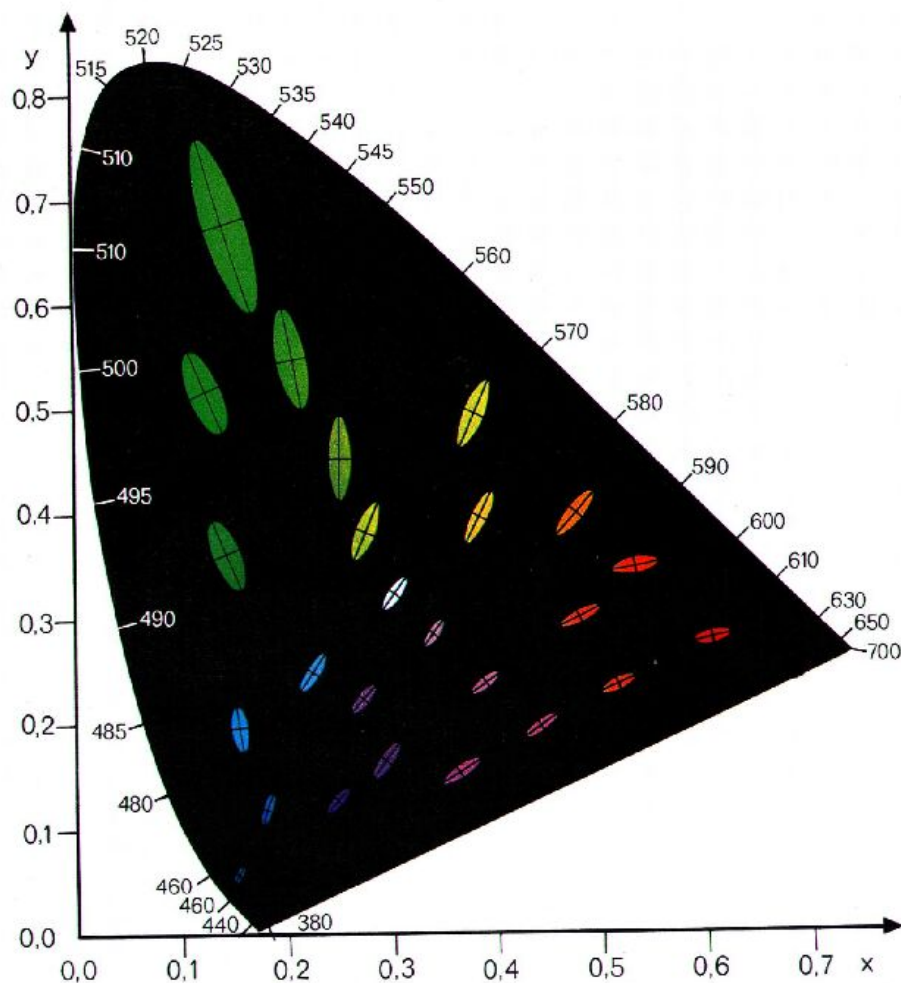
$$p_E = \frac{x_F - x_W}{x_{F_1} - x_W} = \frac{y_F - y_W}{y_{F_1} - y_W}$$

Rozdíly barev v CIE x, y kolorimetrickém trojúhelníku I

Obr. č. 3 Juddovy vizuálně jednotné elipsy v CIE xy diagramu

Rozdíly barev v CIE x,y kolorimetrickém trojúhelníku II

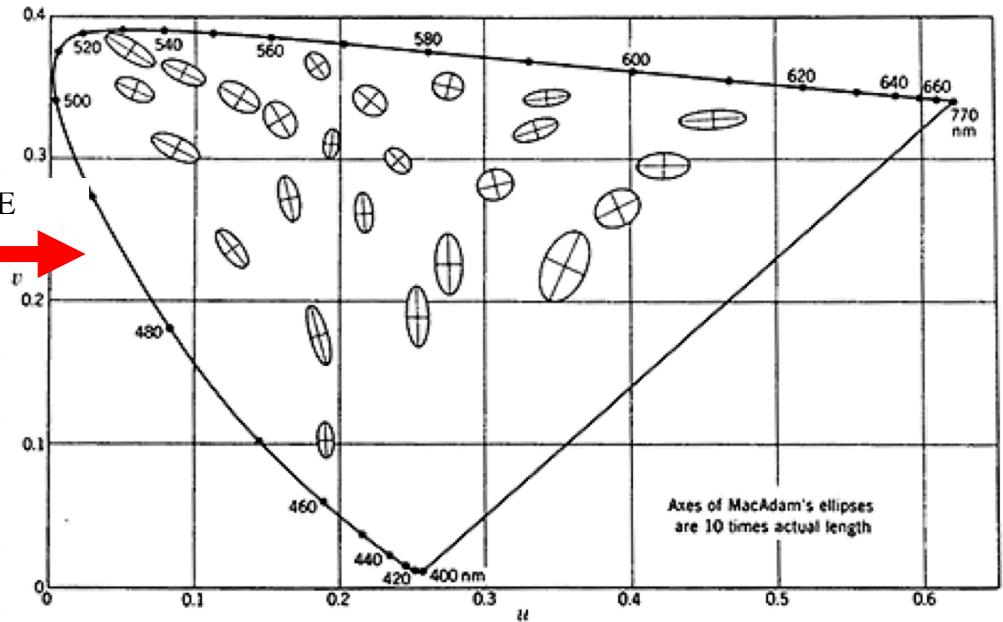
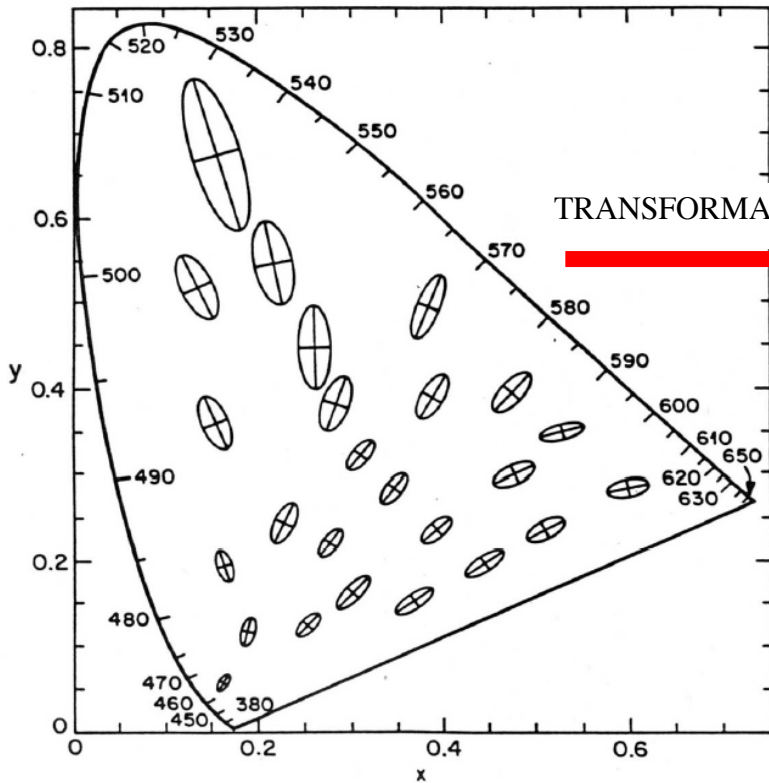

Hraniční citlivost lidského oka k posuzování barevných rozdílů podle MacAdama - 1942

Přibližně vizuálně rovnoměrná kolorimetrická soustava - UCS

(b) $u-v$ chromaticity diagram

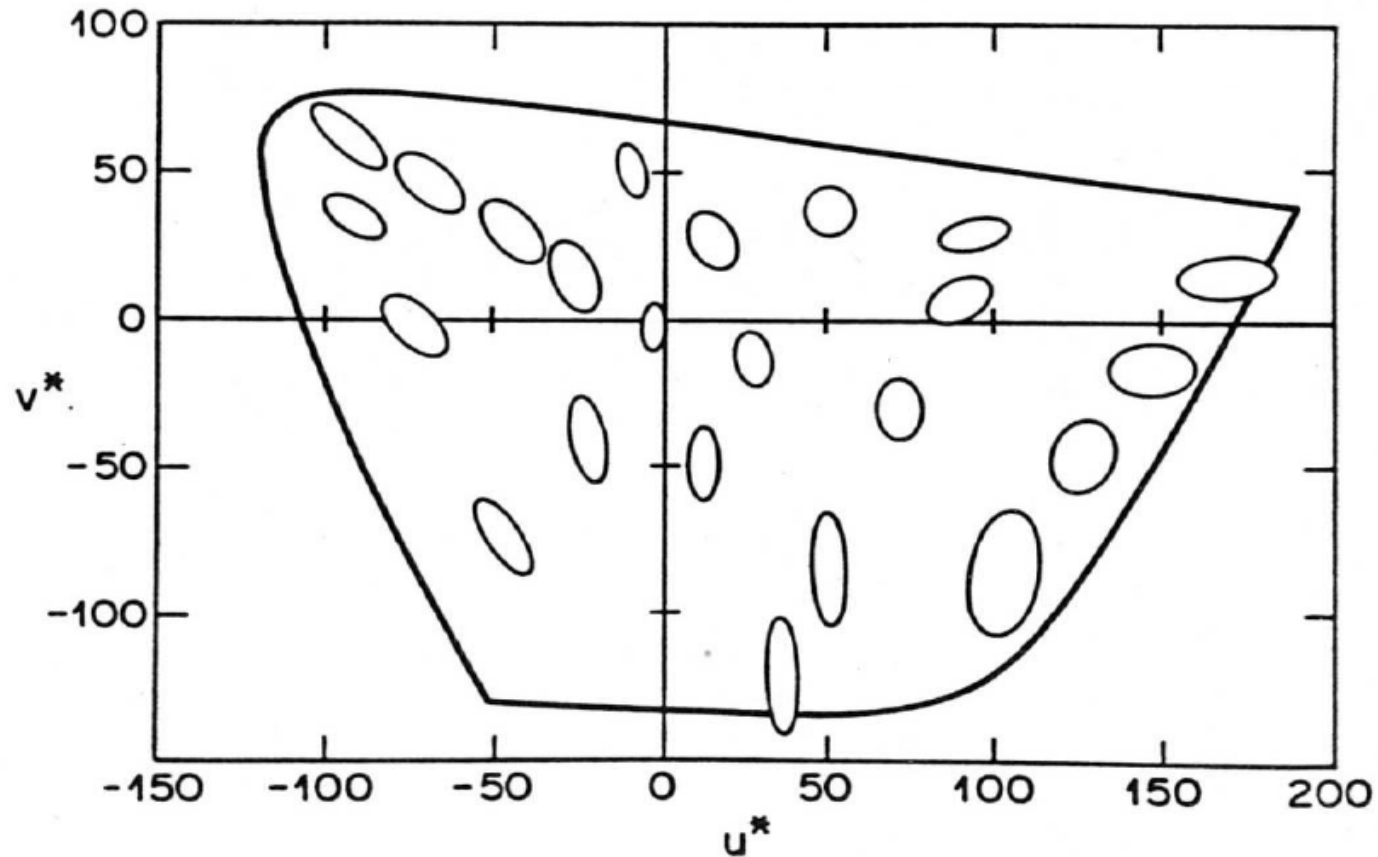
FIGURE 3.7-2. MacAdam's ellipses of just noticeable color differences in XYZ and U'V'W' coordinate systems (39). Axes of ellipses are 10 times actual length.

Lineární transformace:

$$u' = \frac{4X}{X + 15Y + 3Z}$$

$$v' = \frac{9Y}{X + 15Y + 3Z}$$

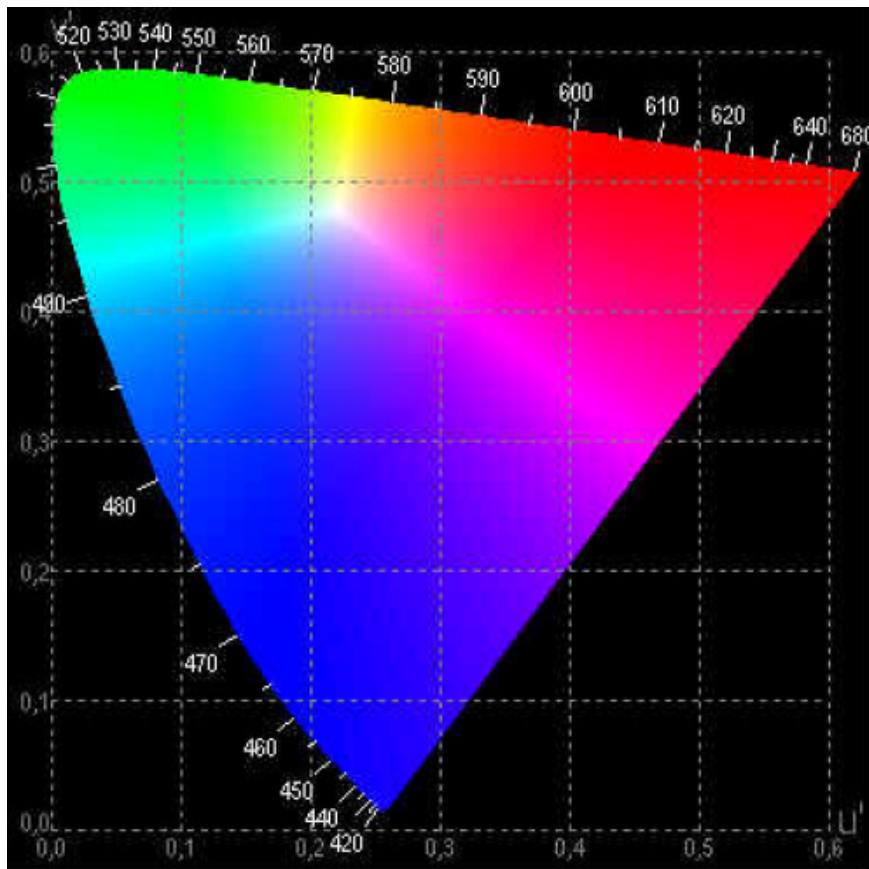
Kolorimetrická soustava CIE $L^*u^*v^*$ I

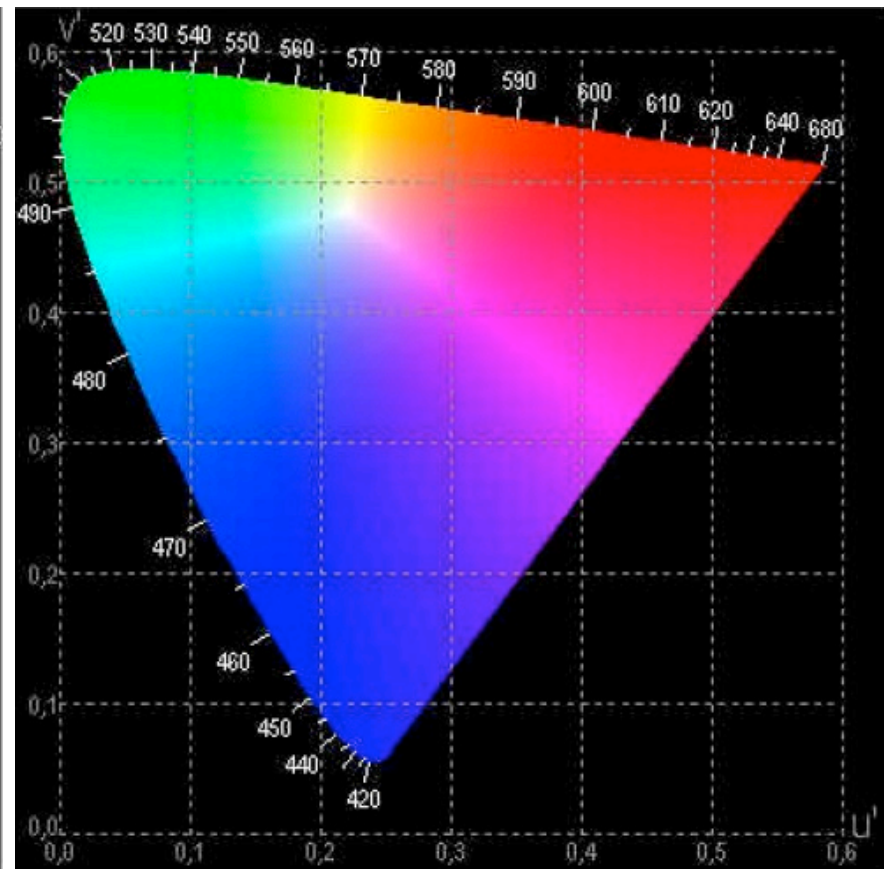
$$u^* = 13L^*(u' - u_0); \quad v^* = 13L^*(v' - v_0)$$

Kolorimetrická soustava CIE $L^*u^*v^*$ II

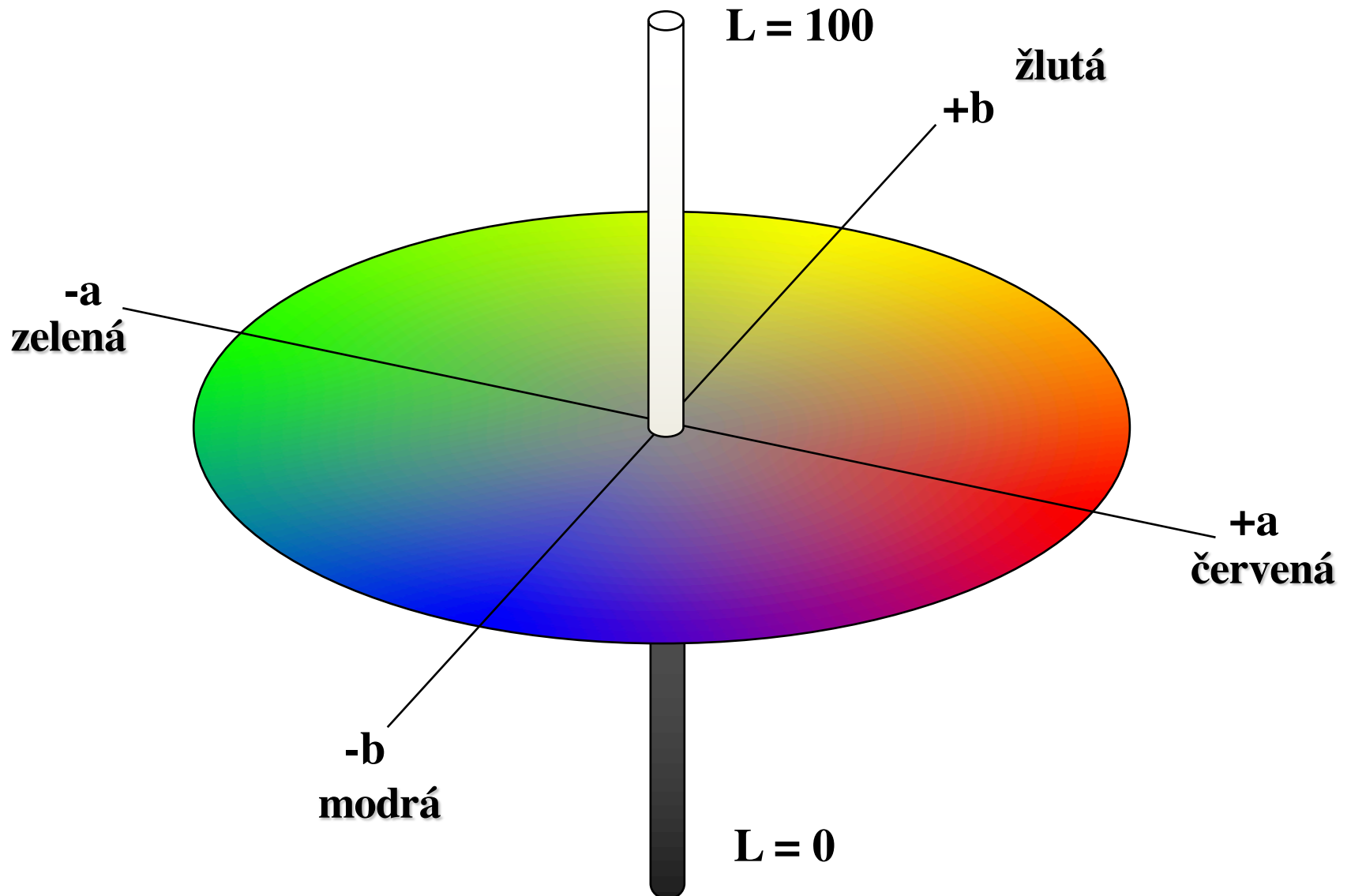
2° st.pozorovatel

10° st.pozorovatel

Kolorimetrická soustava CIE $L^*a^*b^*$ I

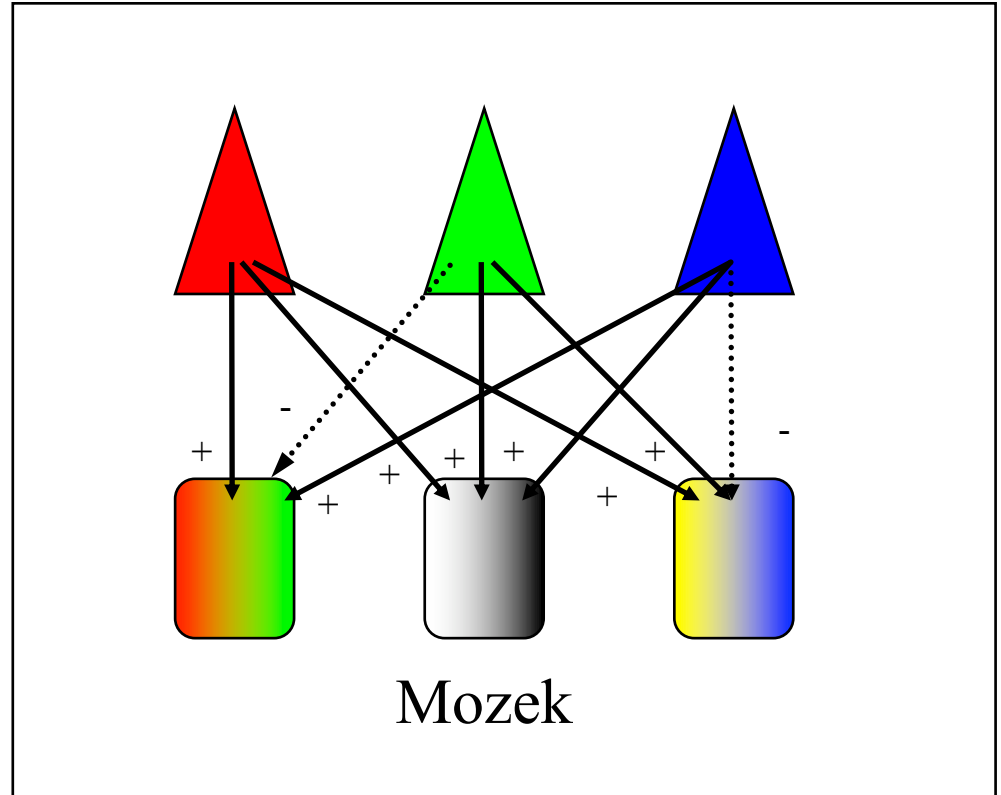

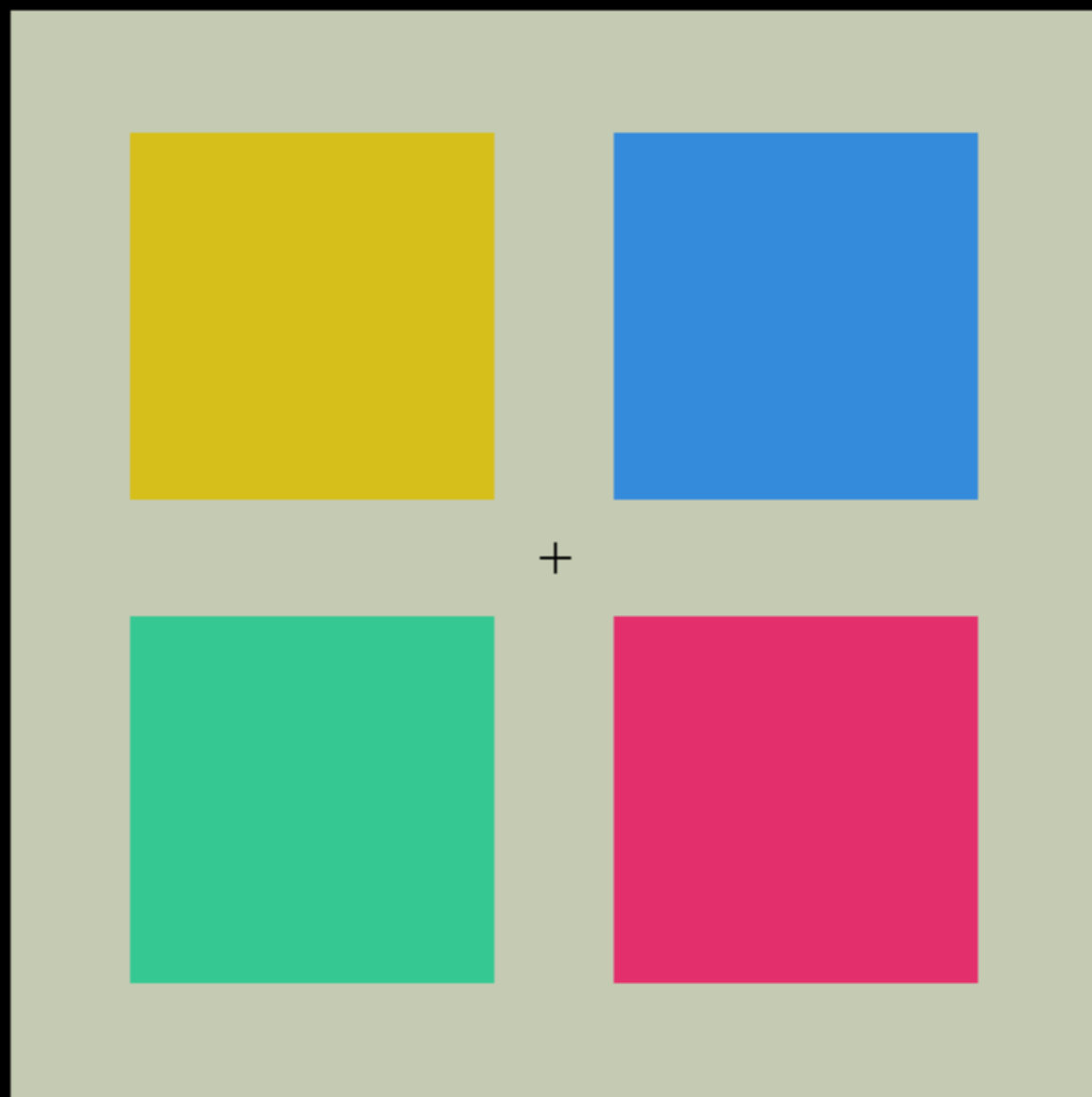
Teorie oponentního vnímání barev - 1923

Elliot Quincy Adams

Sep 13, 1888 - Mar 12, 1971

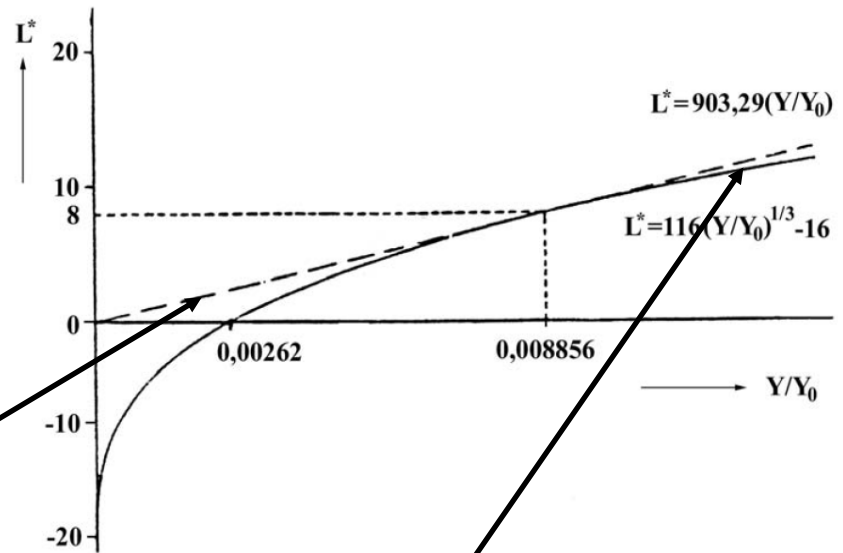

Kolorimetrická soustava CIE L*a*b* II

$$L^* = 116Y^* - 16,$$

$$a^* = 500[X^* - Y^*],$$

$$b^* = 200[Y^* - Z^*],$$

$$Y^* = 7,787\left(\frac{Y}{Y_0}\right) + 0,138$$

pro $\frac{Y}{Y_0} \leq 0,008856$

$$X^* = \left(\frac{X}{X_0}\right)^{1/3}$$

pro $\frac{X}{X_0} > 0,008856$

$$Z^* = \left(\frac{Z}{Z_0}\right)^{1/3}$$

pro $\frac{Z}{Z_0} > 0,008856$

$$X^* = 7,787\left(\frac{X}{X_0}\right) + 0,138$$

pro $\frac{X}{X_0} \leq 0,008856$

$$Z^* = 7,787\left(\frac{Z}{Z_0}\right) + 0,138$$

pro $\frac{Z}{Z_0} \leq 0,008856$

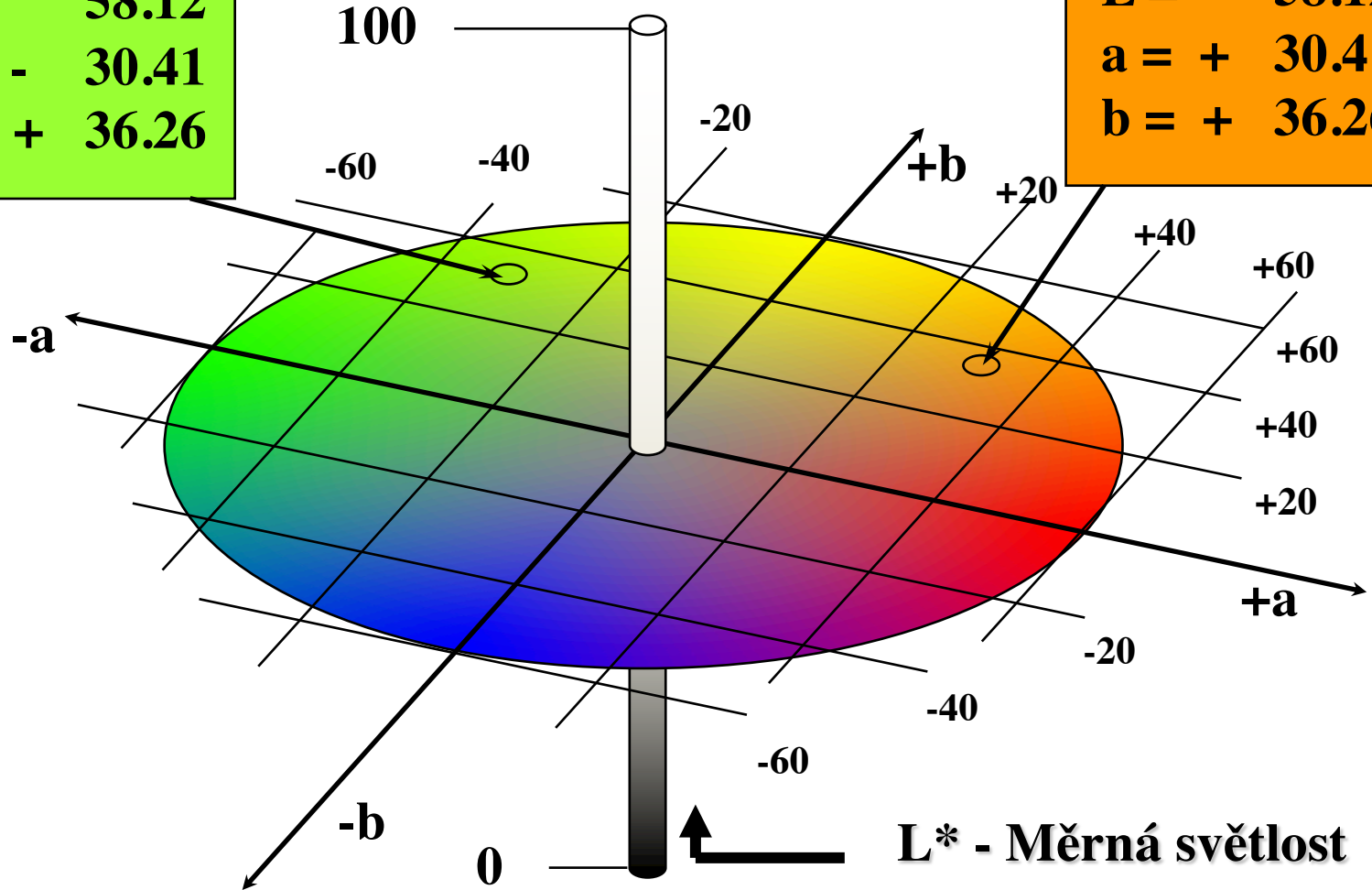
$$Y^* = \left(\frac{Y}{Y_0}\right)^{1/3}$$

pro $\frac{Y}{Y_0} > 0,008856$

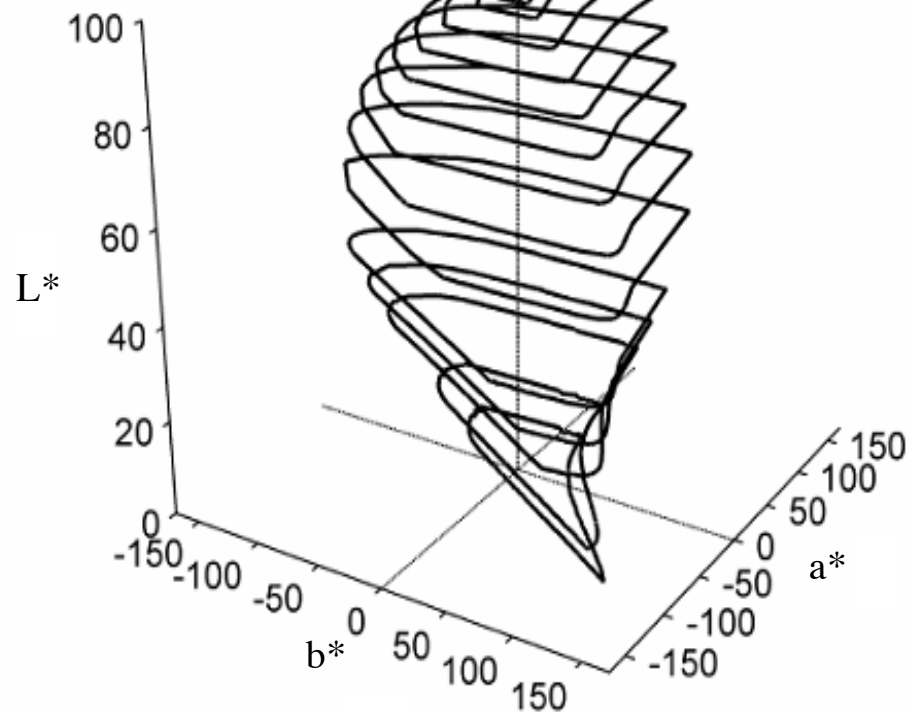
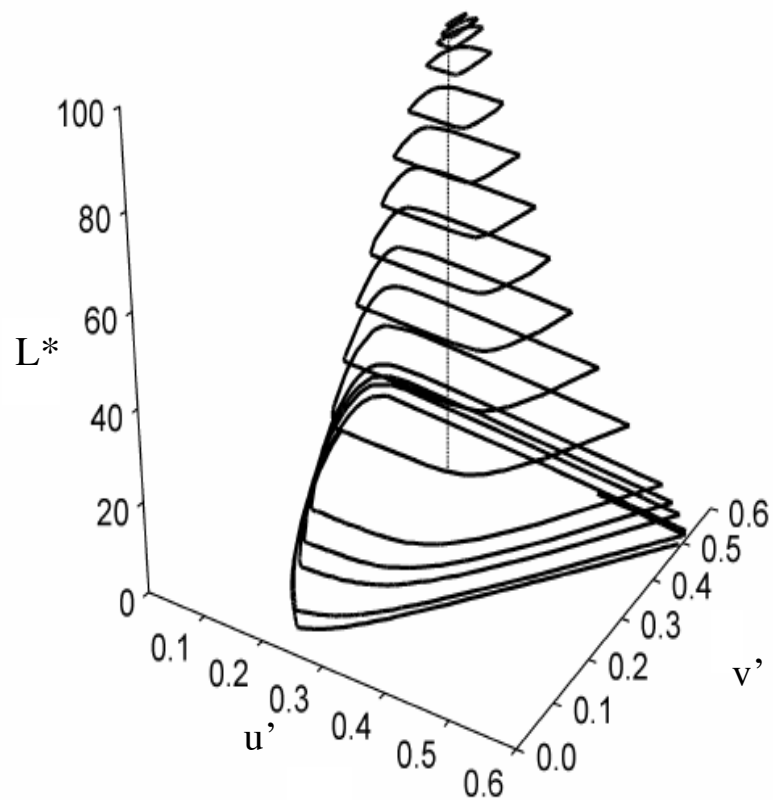
Kolorimetrická soustava CIE $L^*a^*b^*$ III

L = 58.12
a = - 30.41
b = + 36.26

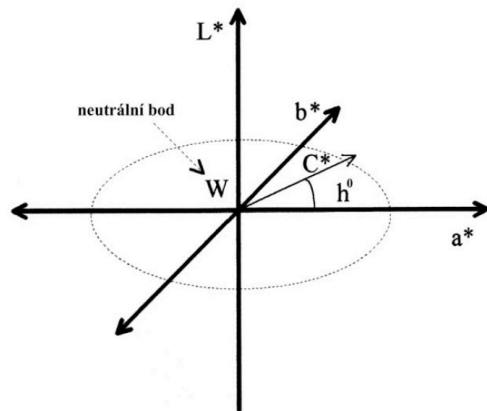
L = 58.12
a = + 30.41
b = + 36.26

Těleso všech reálných barev barevných povrchů v kolorimetrických soustavách Luv a Lab

CIELCH – cylindrický prostor a výpočet rozdílu barev dE^*

$$L^* = 116Y^* - 16,$$

$$C^* = \sqrt{(a^*)^2 + (b^*)^2},$$

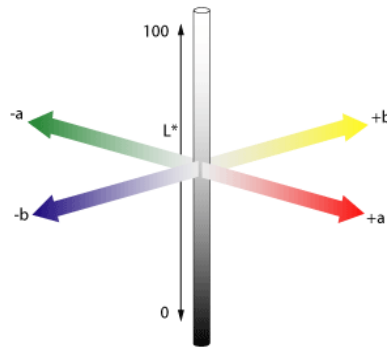
$$h^\circ = \arctan\left(\frac{b^*}{a^*}\right), \text{ nabývá hodnot } 0\text{-}360^\circ.$$

$$\Delta E^* = \sqrt{(\Delta L^*)^2 + (\Delta a^*)^2 + (\Delta b^*)^2}$$

$$\Delta L^* = L_{2(\text{vzorku})}^* - L_{1(\text{předlohy})}^*,$$

$$\Delta a^* = a_{2(\text{vzorku})}^* - a_{1(\text{předlohy})}^*,$$

$$\Delta b^* = b_{2(\text{vzorku})}^* - b_{1(\text{předlohy})}^*.$$

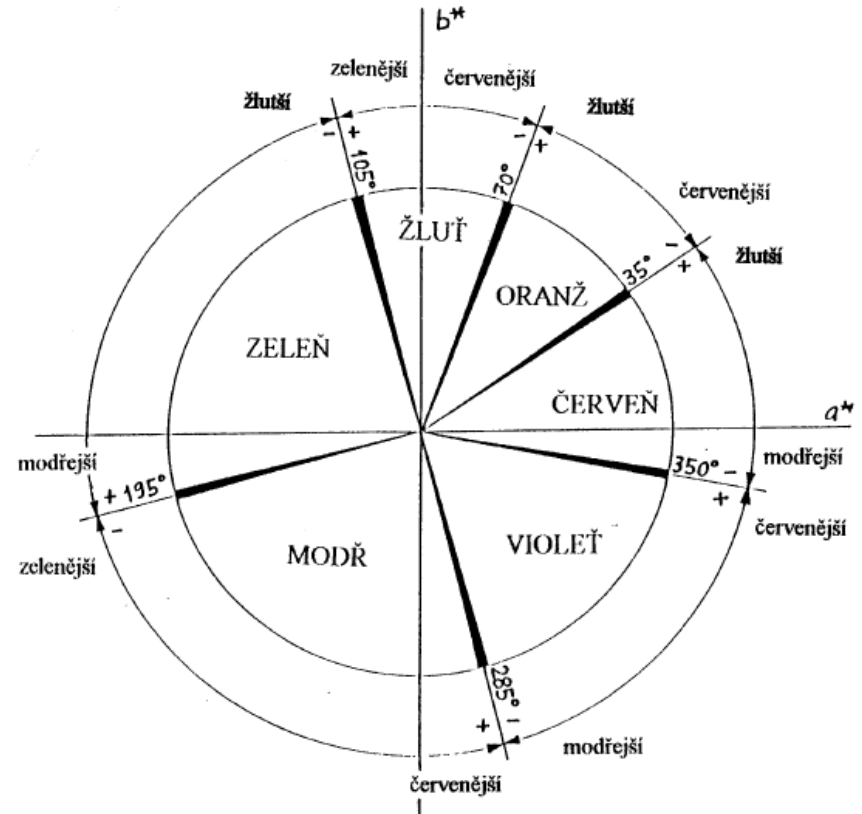
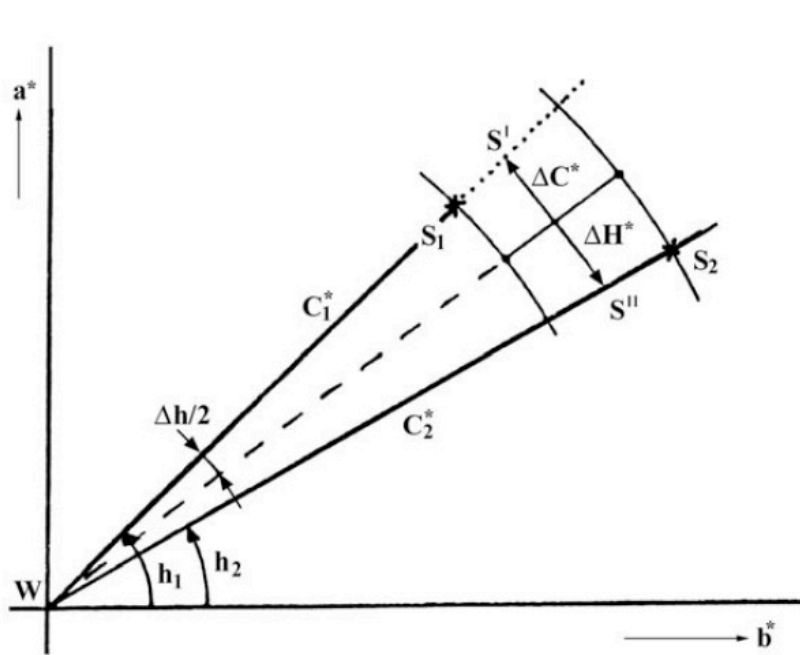

$$\Delta L^* = L_{2(\text{vzorku})}^* - L_{1(\text{předlohy})}^*,$$

$$\Delta C^* = C_{2(\text{vzorku})}^* - C_{1(\text{předlohy})}^*,$$

$$\Delta H^* = \sqrt{(\Delta E^*)^2 - (\Delta C^*)^2 - (\Delta L^*)^2}$$

CIELAB – problém výpočtu odstínové odchylky

$$\Delta H^* = \sqrt{2C_1^* C_2^* (1 - \cos \Delta h^\circ)} \quad - \text{Huntsman / 71 /}$$

$$\Delta H^* = 2\sqrt{C_1^* C_2^*} \sin(\Delta h^\circ / 2) \quad - \text{Séve / 72 /}$$

$$\Delta H^* = s\sqrt{2(C_1^* C_2^* - a_1^* a_2^* - b_1^* b_2^*)} \quad - \text{Stokes-Brill / 73 /}$$

$$s = 1 \quad \text{pro} \quad a_1^* b_2^* > a_2^* b_1^* \quad \quad s = -1 \quad \text{pro} \quad a_1^* b_2^* \leq a_2^* b_1^*$$